



Kristiansand
kommune





Kristiansand
kommune

Sepsis i kommunehelsetjenesten

Kirsten Toft –
Overlege KAT
Kristiansand kommune



Hva er observasjonskompetanse?

Observasjonskompetanse handler om **evnen til å oppdage, tolke og handle på endringer i pasientens tilstand.**

- Den bygger på både fagkunnskap, klinisk erfaring og evnen til systematisk vurdering.

Sykepleierens rolle er ikke bare å måle verdier, men å **forstå hva verdiene betyr i kontekst:**

- Hva er normalt for denne pasienten?
- Hva er endret?
- Hvilke tegn kan indikere begynnende alvorlig sykdom?



Viktige elementer i observasjonskompetansen

Klinisk blikk

- Evnen til å se små endringer i pust, hudfarge, væremåte, våkenhet, kroppsstilling osv.
- "Noe stemmer ikke" er ofte første tegn – også før vitale avvik måles.

Systematisk kartlegging

- Bruke struktur og verktøy som NEWS2, ISBAR eller ABCDE.
- Gir felles språk mellom sykepleier og lege – gjør vurderingen mer objektiv.

Klinisk resonnering og handling

- Tolke observasjonene: hva kan dette bety?
- Handle– sette i gang tiltak, tilkalle lege, overvåke utviklingen.
- Dokumentere og formidle tydelig.





Hva er sepsis?

- **Definisjon:**
Sepsis er en *livstruende organdysfunksjon* forårsaket av kroppens *ukontrollerte reaksjon på en infeksjon*.
- **Kort forklart:**
Kroppen prøver å bekjempe infeksjonen, men immunforsvaret overreagerer
→ skader eget vev og organer.
- Kan føre til organsvikt og død





Hvorfor er sepsis lett å «glippe»?

- Tidlige symptomer er **uspesifikke**; nedsatt allmenntilstand, kvalm, lett forvirret
- Mange pasienter har **kroniske symptomer fra før**
- Travle vakter, flere sykdomsbilder samtidig





Kristiansand
kommune

Tidlig gjenkjenning og behandling:

- Feber eller lav temp
- Rask puls og pust
- Endret mental status - uro, forvirring, somnolens
- Lavt BT
- Redusert urinproduksjon



Hvem rammes oftest?



- Eldre og skrøpelige
- Kronisk syke (KOLS, hjertesvikt, diabetes, nyresvikt)
- Immunsupprimerte
- Fremmedlegemer (kateter, proteser, dren)
- Utspring fra lunge, urinveier eller hud



Kristiansand
kommune



- Sepsis utvikler seg **gradvis men raskt**. Tidlige tegn kan være uspesifikke.
- Rask identifisering av endringer i **respirasjon, sirkulasjon og mental status** kan være avgjørende for utfallet.
- I kommunehelsetjenesten, der pasientene ofte følges over tid, er **kjennskap til pasientens normaltilstand** en stor fordel.

NEWS I klinikken

Chart 1: The NEWS scoring system

Physiological parameter	3	2	1	Score 0	1	2	3
Respiration rate (per minute)	≤8		9–11	12–20		21–24	≥25
SpO ₂ Scale 1 (%)	≤91	92–93	94–95	≥96			
SpO ₂ Scale 2 (%)	≤83	84–85	86–87	88–92 ≥93 on air	93–94 on oxygen	95–96 on oxygen	≥97 on oxygen
Air or oxygen?		Oxygen		Air			
Systolic blood pressure (mmHg)	≤90	91–100	101–110	111–219			≥220
Pulse (per minute)	≤40		41–50	51–90	91–110	111–130	≥131
Consciousness				Alert			CVPU
Temperature (°C)	≤35.0		35.1–36.0	36.1–38.0	38.1–39.0	≥39.1	

- Måler vitalia; respirasjon, puls, BT, temperatur, O₂, bevissthet
- Høy NEWS = høy risiko for organsvikt
- Hjelper deg å se forverring tidlig
- Hva med crp?
- Urinstix?

Case del 1



- Pasient: 84 år, kjent KOLS.
 - Feber 38,3 °C,
 - slapp, spiser lite.
-
- Hva gjør du?
 - Hva observerer du videre? Hvilke målinger tar du?
-
- BT 120/70, RF 20, puls 96.
 - NEWS?
-
- Hva gjør du nå?



Case del 2

- To timer senere: RF 28, BT 95/55, puls 110, forvirret.
- Temp 37,6 °C, urinmengde redusert.
- NEWS?
- Hva gjør du nå?
- Hvilke tiltak iverksetter du?
- Når kontakter du lege og hva formidler du?
- Bør lege komme på sykebesøk?





Kristiansand
kommune

Sepsiskriterier

Infeksjon + påvirket allmenntilstand

NEWS over 5;

To eller flere av:

- $RF \geq 22$ /min
- Systolisk BT ≤ 100 mmHg
- Endret mental status
 - Mistenk sepsis
 - informer lege
 - vurder innleggelse

Ved høy NEWS ring 113



Kommunikasjon og dokumentasjon

- Dokumenter vitale målinger og endringer
- Les deg opp på pasienten om nødvendig før legekontakt
- Vit hvilke medisiner som er gitt og prøver som er tatt
- Oppgi NEWS-skår, endring i denne og kliniske funn
- Formidle hva som er endret fra normalt
- Bruk strukturert overlevering (ISBAR)



Oppsummering

- Sepsis er en livstruende infeksjon med organsvikt
- NEWS2 hjelper deg å oppdage forverring
- Tidlig observasjon og tiltak redder liv
- Samhandling og tydelig kommunikasjon er avgjørende
- Helsepersonell ute i kommunehelsetjenesten er legenes forlengede arm
- Teamarbeid avgjørende for god pasientbehandling



Takk for oppmerksomheten!



@LEGEVAKTSLEGENE

Følg oss gjerne!





Kristiansand
kommune

Telefon 38 07 50 00
post@kristiansand.kommune.no
Kristiansand.kommune.no